

Lieksan kaupungin esitykset Pohjois-Karjalan vaikuttamisen kärjet 2026 -asiakirjaan

Kaupunginhallitus 09.12.2024 § 298
621/00.04.00/2024

Valmistelija

Elinvoimajohtaja

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto käynnistää vuoden 2026 Vaikuttamisen kärjet –asiakirjan laatimisen ja pyytää esityksiä valmistelua varten. Tarkoituksena on tehostaa edunajamista kokoamalla ministeriökohtaisesti maakuntamme ajankohtaiset hankkeet ja muut valtion päätöksentekoon liittyvät tavoitteet. Samalla linjataan maakunnan kärkihankkeet.

Nyt laadittava julkaisu ja sen pohjalta tehtävä vaikuttamistyö tähtää vuoden 2026 valtion talousarvioon vaikuttamiseen. Maakunnan toimijoilta toivotaan erityisesti työllisyyttä, investointeja ja kasvua edistäviä sekä yritysten ja kuntien toimintaedellytyksiä kehittäviä esityksiä.

Valmistelua varten pyydetään määrittelemään toiminnan kannalta kaikkein keskeisimmät lähivuosien asiat ja aloitteet. Esitysten tulee sisältää mahdollisuuksien mukaan seuraava informaatio:

1. esityksen/hankkeen nimi (määrärahan käyttötarkoitus)
2. kustannusarvio (kokonaiskustannusarvio ja valtion rahoitusosuus / esitetyn määrärahan osuus)
3. esityksen luonne (määrärahaesitys/lakialoite/muu)
4. toteuttamisvalmius (ideavaihe/suunnittelu menossa/toteutusvalmis)
5. toteutusaikataulu
6. valtion talousarvion mukainen hallinnonala, johon esitys kuuluu (pääluokka ja momentti)
7. toimenpiteiden kuvaus ja esityksen/määrärahan perustelut
8. yhteystiedot.

Tarkoituksena on koota ministeriökohtaisesti ne asiat, joissa tarvitaan maakunnan ulkopuolista päätöksentekoa. Maakunnan omassa päätösvallassa olevia hankkeita (esim. EU-hankkeet) ei sisällytetä Vaikuttamisen kärjet -asiakirjaan. Valtion rahoitustarpeiden ja määrärahaesitysten lisäksi on mahdollista tuoda esille myös muita edunajamistyöhön liittyviä asioita (lainsäädäntö, politiikkalinjaukset ym.).

Edellinen julkaisu (Vaikuttamisen kärjet 2025) on luettavissa maakuntaliiton internetsivulla osoitteessa (<https://pohjois-karjala.fi/maakunnan-edunajaminen/>). Maakuntaliitto pyytää ilmoittamaan, mikäli asiakirjassa on asioita, joiden rahoitus/toteuttaminen on jo varmistunut, tai jotka eivät ole enää muutoin ajankohtaisia.

Maakuntaliitto pyytää myös näkemyksiä siitä, kuinka maakunnan vaikuttamistyötä voidaan uudistaa ja kehittää edelleen.

Esitysten tulee olla Pohjois-Karjalan maakuntaliitossa viimeistään maanantaina 9.12.2024. Lieksan kaupunki on saanut kaupunginhallituksen käsittelyaikataulun vuoksi esitysten lähetykseen lisää aikaa 10.12.2024 saakka. Täydentäviä neuvotteluja kuntien ja muiden maakunnan toimijoiden kanssa järjestetään tarvittaessa. Vaikuttamisen kärjet -asiakirja on tavoitteena hyväksyä maaliskuussa 2025 maakuntahallituksessa.

LIEKSAN KAUPUNGIN HANKE-ESITYKSET VUODEN 2026 MAAKUNNAN HANKELUETTELOON

1. INFRASTRUKTUURIN PARANTAMINEN YRITYSTEN JA ALUEEN KASVUEDELLYTYSTEN LISÄÄMISEKSI (Liikenne- ja viestintäministeriö, talousarvion pääluokka 31)

1.1. ELY:N YLLÄPITÄMÄN LIEKSANJOEN SILLAN UUSIMISEEN TARVITTAVIEN MÄÄRÄRAHOJEN VARMISTAMINEN

Lieksan kaupungin taajama-alueella sijaitseva kantatie 73 silta on saanut kuntoluokituksen huono. Lieksan ja Pohjois-Karjalan elinkeinoelämän kannalta on välttämätöntä, että kantatie 73 silta uusitaan mahdollisimman pian. Uuden sillan tiesuunnitelma on ollut nähtävillä ja suunnitelma hyväksytty lähiaikoina. Tiesuunnitelman vahvistumisen myötä uuden sillan rakentamisen aloittaminen on mahdollista jo vuonna 2025.

Lieksanjoen sillan uusiminen sisältyy Valtion väyläverkon investointiohjelmaan vuosille 2025–2032. Hankkeen prioriteettiluokka on 2, ja siihen on varattu määrärahaa 10 M€.

Investointiin esitetty määräraha 10 M€ on riittämätön, ja lopullinen kustannusarvio on noin 20 M€. Lieksan kaupunki esittää, että valtio varautuu investointisuunnitelman mukaisella rahoitusosuudella sillan rakentamiseen, ja siten varmistaa kriittisen siltarakenteen uusimisen aloittaminen.

Esitys:

KT 73 Lieksanjoen ylittävän sillan rakentaminen aloitetaan vuonna 2026. Hankkeeseen osoitetaan lopullisen investointisuunnitelman mukainen erillishankkeiden 20 M€ valtion talousarviossa.

1.2. JOENSUU-LIEKSA-NURMES-RATAOSUUDEN PERUSKORJAAMINEN JA SÄHKÖISTÄMINEN TAVARA- JA HENKILÖLIIKENNETARPEISIIN

Joensuu-Nurmes-rataosuuden peruskorjaus ja toimivuuden parantaminen sisältyy Valtion väyläverkon investointiohjelmaan vuosille 2025-2032, ja siihen on suunnitelmassa varattu rahaa 59 M€. Hanke kuuluu prioriteettiluokkaan 3. Hallitus on esittänyt syksyllä 2024 perusväylänpitoon 2,7 M€ määrärahaa Itä-Suomen pieniin liikennehankkeisiin, kuten Joensuu-Nurmes-rataosuuden kriittisimpien kohtien parantamiseen.

Tiedossa ei ole, mihin 2,7 M€ määräraha on tarkoitus kohdentaa. Lieksan kaupunki kantaa huolta siitä, että Joensuu-Lieksa-Nurmes-rataosuuden perusparannuksiin saadaan kohdistettua riittävästi määrärahoja tulevana vuosina, jotta keskeytyksetön liikennöinti rataosuudella pystytään varmistamaan. Rataosuus on kriittinen niin elinkeinoelämän kuin henkilökuljetustenkin näkökannasta.

Traficomin järjestämän Joensuu-Lieksa-Nurmes-kiskobussitilaisuuden tuloksena on noussut huoli siitä, että henkilöliikennettä raiteilla oltaisiin lakkauttamassa ja siirtämässä bussiliikenteeksi. Tämä on kaupungin näkökannasta erittäin huolestuttavaa, eikä perusteltua ympäristövaikutuksiakin ajatellen. Huomioiden huoltovarmuudenkin näkökannan sekä suunnitelmat junayhteyden varmistamisesta Pohjois-Suomesta esimerkiksi Narvikin satamaan, on lyhytnäköistä ajaa

henkilöliikennettä alas itäisestä Suomesta, kun erityisesti pitäisi puhuta itäradan sähköistyksen jatkamisesta Joensuusta Kontiomäelle Lieksan ja Nurmeksien kautta. Huoltovarmuuskulmaan liittyy myös rataosuuden strateginen merkitys maanpuolustukselle.

Esitys:

Joensuu-Lieksa-Nurmes-rataosuuden peruskorjauksen ja toimivuuden parantamiseen tähtäävien toimenpiteiden suunnittelu toteutetaan vuonna 2026, ja peruskorjaustyöhön varataan 59 M€ valtion vuoden 2026 talousarvioon.

Joensuu-Lieksa-Nurmes-Kontiomäki-rataosuuden sähköistyksen suunnittelu aloitetaan.

Kiskobussiliikenteen Joensuu-Lieksa-Nurmes välillä varmistetaan.

1.3. FINGRIDIN 400 KILOVOLTIN (KV) KANTAVERKON VARMISTAMINEN PIELISEN ITÄPUOLELLE

Pohjois-Karjalassa Pielisen itäpuolella sijaitsee Fingridin 110 KV sähköverkko, joka on todettu riittämättömäksi alueella olevien yritysten investointeja ja esimerkiksi uusiutuvan energian investointeja ajatellen. Pohjois-Karjalan parhaillaan työstössä olevassa maakuntakaavassa on tarkoitus ottaa esille myös sähköverkon yhteystarve. Huomioiden maakuntakaavan käsittelyaikataulun on olennaista, että kantaverkon suunnittelu käynnistyy Pielisen itäpuolelle pikaisesti.

Esitys:

Fingrid aloittaa Joensuu-Lieksa-Nurmes-välisen, 400 KV:n kantaverkon suunnittelun.

1.4. KOLIN KEVYEN LIIKENTEEN VÄYLÄ UKKO-KOLI - JERON RISTEYS

Kolia kehitetään Pohjois-Karjalan matkailustrategian mukaisesti, kansainvälisesti merkittävänä ympärivuotisena matkailukeskuksena.

Kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisessa saavutettavuuden kehittämisessä on tärkeää, että Joensuun lentokentältä ja rautatieasemalta saadaan toimiva suora joukkoliikenneyhteys Kolin kylälle. Tällä hetkellä sellainen puuttuu. Lieksan kaupunki on pyrkinyt edistämään yhteyden muodostumista Elyn kanssa käydyissä neuvotteluissa tuloksetta. Asiaan liittyvää vaikuttamistyötä tullaan jatkamaan. Saavutettavuuden ja liikennejärjestelyjen kannalta joukkoliikenneyhteysien lisäksi tarvitaan kevyelle liikenteelle turvallinen ja toimiva yhteys Kolin kylältä Ukko-Kolin huipulle.

Kolin kylältä on kevyen liikenteen väylä Jeron risteykseen (Ylä-Kolintie), mutta se päättyy ennen kaikkein vaarallisinta osuutta, jyrkkää ja mutkaista tietä Ukko-Kolille. Ukko-Koli toimii porttina Kolin kansallispuistoon, jossa vieraili vuonna 2023 noin 249 000 matkailijaa.

Kevyen liikenteen väylä Jero-Ukko-Koli on erityisen tärkeä turvallisuuden takia. Nykyisellään pyöräilijät, kävelijät ja rullasuksiihittäjät käyttävät kapeaa maantien piennarta. Reitti on valaisematon, ja valaistus on kriittinen tekijä turvallisuuden lisäämiseksi.

Kevyen liikenteen väylä sisältyy valtion väyläverkon investointiohjelmaan vuosille 2025–2032, ja hankkeeseen on varattu 1,4 M€ määräraha.

Pohjois-Savon ELY-keskus on käynnistänyt kevyen liikenteen väylästä tiesuunnitelman laatimisen, jonka pitäisi valmistua vuoden 2025 aikana. Kevyenliikenteenväylän toteuttaminen on siten realistista vuonna 2026.

Esitys:

Kevyen liikenteen väylä välille Jeron tiehaara-Ukko-Koli on toteutettava erillishankkeena Ylä-Kolintien yhteyteen siten, että rakentaminen aloitetaan vuonna 2026. Valtion talousarvioon varataan 1,4 M€ määräraha hankkeen toteuttamista varten.

1.5. PIELISEN YLITTÄVÄ SAARISTOLIIKENNE KOLI-VUONISLAHTI

Lieksan Kehitys Oy LieKe on toteuttanut esiselvityksen autolauttaliikenteen mahdollistamisesta Kolin ja Vuonislahden välille. Konsulttiselvityksen raportin mukaan lauttaliikenteen lainsäädännölliset muutokset ja teknologian kehittyminen mahdollistavat lauttaliikenteen huomattavasti aiemmin arvioituja kustannuksia edullisemmin. Saaristoliikenteen kehittämiseen liittyvää tarkastelua on jatkettu vuoden 2023 aikana. Lieksan kaupunki ja Lieksan Kehitys Oy ovat teettäneet vuonna 2023 selvityksen Pielisen vesistöinfran kehittämistä, jota tarvitaan Kolin ja Vuonislahden välisen lauttaliikenteen mahdollistamiseksi.

Tuon jälkeen linjattiin, että tarvitaan vielä lisäselvitystä Pielisen lauttaliikenteen operointimalleista; selvitystyö on parhaillaan kesken ja valmistuu loppuvuonna 2024. Tavoitteena on tunnistaa taloudellisesti ja toiminnallisesti elinkelpoinen lauttaliikenteen operointimalli yhteysväylille Koli – Vuonislahti. Selvitys tarkastelee Pielisen lauttaliikenteen eri toiminta- ja rahoitusmallien hyötyjä ja haittoja sekä riskejä keskeisille sidosryhmille. Tarkastelun kohteena ovat mm. keskeiset yhteysvälit, toiminnan eri rahoitusmallit, operoinnin toteuttamisen vaihtoehdot, laiturinfra sekä väyläinfra ja näiden kehitystarpeet, potentiaalinen aluskanta sekä sopimusten kesto ja liikenteen jatkuvuuden hallinta.

Lauttayhteyspalvelut perustuvat Kolin matkailuvision 2050 edistämiseen ja matkailun kasvua sekä kehittymistä tukevien rakenteiden toteuttamiseen. Pielisen ja Saimaan sisävesiyhteyksien kehittäminen on nostettu erillisenä teemana esille Vaikuttamisen kärjet 2025 -dokumenttiin, ja asian selvitystyötä on nostettava edelleen esille, ja varmistettava, että lauttaliikenne mahdollistuisi Kolin ja Vuonislahden välillä.

Liekka on valtioneuvoston asetuksessa saaristokunnista määritelty saaristo-osakunnaksi. Tehdyn autolauttaliikenneselvityksen perusteella Pielisen yli tapahtuvaa liikennöintiä voitaisiin kehittää samalla tavalla kuin Saariston rengasreittiä. Tehtyjen arviointien perusteella reittiyhteyttä ei saada avattua liiketaloudellisesti kannattavana ilman julkista tukea.

Esitys:

Valtio osallistuu Pielisen ylittävän saaristoliikenteen kehittämiseen Kolin ja Vuonislahden välille Saariston rengasreitin mukaisella tavalla.

2. JÄRVILOHI- JA TAIMENKANTOJEN ELVYTTÄMINEN LIEKSANJOELLA JA MUISSA PIELISEEN LASKEVISSA VIRTAVESISSÄ (Maa- ja metsätalousministeriö, talousarvion pääluokka 30)

Pohjois-Karjalan maakuntakala järvilohi on luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi lajiksi. Järvilohi on esiintynyt Suomessa Saimaan ja Pielisen alueella. Saimaalla vaeltaneen järvilohen lisääntymisalueet ovat olleet Pielisjoessa ja siihen laskevassa Ala-Koitajoessa. Pielisessä elänyt järvilohi lisääntyi Lieksanjoessa. Jokien patoamisen myötä järvilohen lisääntyminen estyi ja laji on säilynyt olemassa valtion kannanhoitoviljelyn avulla.

Vaelluskalakantojen elvyttämisen valtakunnallisiin pilottikohteisiin lukeutuvat Pohjois-Karjalan suurimmat joet Lieksanjoki ja Pielisjoki. Lieksanjoen vaelluskalakärkihankkeen kohdelajina on ollut järvilohen ohella myös erittäin uhanalainen järvitaimen.

Lieksanjoen vaelluskalakärkihankkeessa on otettu merkittäviä askelia järvilohen ja -taimenen pelastamiseksi. Tärkeä osa hankkeen toteutusta on ollut keskeisten sidosryhmien ja rahoittajien muodostama koordinaatioryhmä, jonka toiminnassa Lieksan kaupunki on ollut kiinteästi mukana. Yhteistyö on aloitettu vuonna 2016. Useampivuotinen NOUSU-hanke on päättymässä vuoden 2024 loppuun. Yhteistyön kautta Lieksanjoen koskialueille on mm. toteutettu laajoja kunnostustoimenpiteitä, emokaloja on siirretty kutualuille, ja alasvaeltavia poikasia varten on rakennettu Suomen ensimmäinen vaelluspoikasten kiinniottolaite, jonka avulla poikaset voidaan turvallisesti siirtää kohti Pielistä. Kaikkiin toimenpiteisiin on liittynyt kiinteästi tutkimuksellisuus, jonka kautta järvilohen käyttäytymisestä ja lajia kohtaavista uhkista on saatu kerättyä paljon uutta tietoa.

Yhteistyöhön tulee sitouttaa eri tahot sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta jatkossakin, ja varmistaa rahoitus jatkotoimenpiteisiin.

Esitys:

Toimenpiteiden rahoittamiseen tarvitaan yksityisen sektorin lisäksi julkisia kehittämisvaroja. Maa- ja metsätalousministeriön sekä Metsähallituksen panostusten jatkuminen toiminnan kehittämiseen vuonna 2026 on välttämätöntä pysyvien tulosten saavuttamiseksi.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää hyväksyä Lieksan kaupungin esitykset Pohjois-Karjalan vaikuttamisen kärjet 2026 -asiakirjaan esittelytekstin mukaisesti.
Päätös	Kaupunginhallitus päätti hyväksyä Lieksan kaupungin esitykset Pohjois-Karjalan vaikuttamisen kärjet 2026 -asiakirjaan esittelytekstin mukaisesti.
Lisätietoja	Kaupunginjohtaja Pirre Seppänen, 040 1044 001, sähköposti pirre.seppanen(at)lieksa.fi